

для спільної діяльності: принципів, методології діяльності, вирішення спільних для всіх музеїв проблем.

Мережу жіночих музеїв створено у 2008 р. Сьогодні вона нараховує більш ніж тридцять жіночих музеїв та ініціатив щодо їх створення.

В травні 2010 р. український музей презентував свою діяльність на 3-му Міжнародному конгресі жіночих музеїв, що відбувся в Аргентині. В роботі цього конгресу взяли участь представниці жіночих музеїв Аргентини та Австралії, Кореї та Центральної Африки, Коста-Ріки та Мексики, Бразилії та США. Західну Європу представили музеї Італії, Австрії, Німеччини, Норвегії. Східну – тільки український музей.

Серед питань, що були включені у програму конгресу, було питання щодо методології діяльності жіночих музеїв.

Фемінізм чи ґендер? Що саме має бути покладено в основу? Якими принципами мають керуватися жіночі музеї в своїй діяльності? Учасниці конгресу зійшлися на тому, що ідеї ґендерної рівності не є чимось, що є протилежним ідеям фемінізму, адже йдеться про сферу людських прав. В середині феміністського руху існують різні підходи та погляди, але вони не суперечать ідеям ґендерної рівності.

Україна обрала курс на демократичні зміни і шукає свій шлях. Вона підписала низку міжнародних документів щодо забезпечення ґендерної рівності та подолання дискримінації за ознакою статі. На виконання цих міжнародних зобов'язань у незалежній Україні було ухвалено низку законодавчих актів, серед яких найважливішими є: Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» (№2866-IV, набув чинності з 1.01.2006), Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження

Державної програми з утвердження ґендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року» (№ 1834 від 27.12.2006); Указ Президента України «Про вдосконалення роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» (№1135/2005 від 26.07.2005), Указ Президента України «Про підвищення соціального статусу жінок в Україні» (№283/2001 від 25.04.2001).

Попри вжиті заходи, дискримінація жінок в Україні зберігається, а ґендерна тематика залишається непопулярною і дуже часто викликає спротив та агресію навіть у тих ланках чиновницького апарату, що є відповідальними за впровадження державної ґендерної політики. Однією з причин цього негативного ставлення – недостатня поінформованість та нерозвинена ґендерна чутливість українського суспільства.

Інтерактивні експозиції, візуалізація інформації, наочність, використання сучасних технологій, живі експонати та використання інших засобів у діяльності ґендерного музею дозволить створити сприятливі умови для сприйняття такої важливої і такої необхідної інформації як ґендерна, що, безумовно, приведе до якісних змін в суспільній свідомості.

Література:

1. Навіщо Україні ґендерний музей? (Інтерв'ю з Тетяною Ісаєвою, керівницею проекту «Створимо музей про себе!» - Музею ґендерної рівності, жіночої історії, історії жіночого та ґендерного руху)// <http://www.politikan.com.ua/2/1/0/2494.htm>
2. Ісаєва Т. Ґендерний музей в Україні: реальність, перспективи, проблеми// Політикантроп// politikan.com.ua – 2009

Ольга Кізь

Школа ґендерної рівності: впровадження ґендерної компоненти у навчально-виховний процес вузу

Стаття знайомить з досвідом шкіл ґендерної рівності Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка від моменту формування ґендерної культури студентської молоді. Інноваційні підходи викладено у їх зв'язку з реконструкцією ґендерних стереотипів, отриманням системи ґендерних знань, розвитком ґендерної чутливості.

The article acquaints with experience Schools of gender equality of the Ternopil

Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University from forming of gender culture of student young people. Innovative approaches are given in relation to the reconstruction of gender stereotypes, receipt of the system of gender knowledges, development of gender sensitiveness.

На сучасному етапі розвитку педагогічної науки гостро актуальним, важливим та нагальним постає завдання

підготовки майбутніх педагогів до впровадження ґендерного підходу в освіту, вирішення якого сприятиме позитивній ґендерній соціалізації підростаючого покоління, максимальній самореалізації та саморозкриттю потенціалу дівчаток і хлопчиків, юнаків і юнок у ході педагогічної взаємодії.

Програми ґендерної освіти і виховання для різних вікових груп учнівської молоді мають охоплювати усі сфери життєдіяльності людини, оскільки у них вибудовуються міжособистісні взаємини між представниками різних статей, які сприймаються як базові людські взаємини. Перед педагогом стоїть завдання сприяти формуванню в учнів психолого-педагогічної готовності до розуміння, прийняття і визнання різних типів ґендерної ідентичності, багатолікості проявів ґендерної поведінки, ідей ґендерної рівності в соціумі на основі активної моральної позиції особистості. Лише свідомо оволодіваючи в доцільно організованому виховному процесі здобутками культури, дитина розвиватиме свої сутнісні сили, стаючи повноцінною особистістю, вільною від ґендерних стереотипів та упереджень. У цьому процесі мають узгоджено взаємодіяти вихователь і вихованець, бо саме дорослий є посередником між особистістю, яка розвивається, і культурою, ґендерною зокрема.

Учитель у контексті впровадження ґендерного підходу на освітянську ниву є не пасивним виконавцем чужих педагогічних чи методичних рецептів, а яскравою творчою особистістю, яка реалізує в діалозі з учнем власний світогляд і світорозуміння, здатна розробити свою педагогічну концепцію, програму чи технологію. За цього з усією очевидністю виявляється й те, що зазнати змін мусить не стільки професійний досвід педагога, скільки його внутрішній світ – система особистісних цінностей та власних ґендерних орієнтирів.

Ґендерний підхід в освіті дає можливість відійти від поляризації чоловічих та жіночих характеристик і показати учням особистісні шляхи розвитку, не обтяжені традиційними ґендерними стереотипами. Адже статевотипізовані традиційні моделі виховання є непродуктивними для розвитку особистості, мають односторонній вплив на формування професійних орієнтацій, вмінь та навичок і в кінцевому результаті призводять до нереалізованого потенціалу соціальних ролей у жінок та батьківських – у чоловіків. Провідна виховна позиція передбачає створення такого соціокультурного середовища, яке забезпечило б оптимальні

можливості самовираження вихованця, самоутвердження, вияв таланту, виховання сили духу незалежно від його статевої належності.

Ґендерне виховання ґрунтується на методологічних принципах гуманістичної психології: самоцінності особистості, глибокої поваги та емпатії до неї, врахування її індивідуальності як суб'єкта культури і власного життя. За цього цінність ґендерного підходу полягає в тому, що він базується на індивідуальному підході до проявів дитиною ґендерної ідентичності, враховує як біологічні, так і соціально-культурні фактори, які детермінують відмінності у поведінці представників різної статі. Завданням ґендерного підходу є створення таких умов для виховання дівчаток і хлопчиків, юнаків та юнок, за яких їхній розвиток і духовно-ціннісна орієнтація сприятимуть позитивному становленню індивідуальних маскулінних, фемінних, андрогінних рис та відносно безболісному пристосуванню до реалій статеворольових взаємин у суспільстві.

Проблеми цілісного розвитку особистості учня впродовж усіх років його навчання в школі мають розв'язуватись не навмання чи інтуїтивно, а відповідно до цілеспрямованої стратегії. Привласнення людської культури є процесом, під час якого закладаються, розвиваються і виявляються найважливіші творчі здібності дитини [10]. Перед педагогами, які прагнуть сформувати у дівчаток та хлопчиків здібності до творчості та розвинути навички суб'єктної поведінки, постають, окрім активізації пізнавальних процесів, ще, щонайменше, дві проблеми: формування суб'єктності як стрижневої особистісної риси; забезпечення психологічної захищеності майбутніх творців через формування адаптивних особистісних характеристик, створення та закріплення навичок захисту своєї особистості, своєї здатності творити. Причому педагог має бути готовим розв'язувати ці проблеми в умовах реального навчально-виховного процесу, і означені проблеми важливо розв'язувати як щодо тих, хто навчається, так і щодо тих, хто навчає.

Для ефективного впровадження ґендерного підходу в освіту потрібно глибоко вивчати фактори педагогічного середовища, що впливають на процес формування ґендерної ідентичності вихованців на різних етапах вікового розвитку, форми та методи роботи вчителя. Школа мусить стати полем особистісного осмислення і переживання дитиною власного життєвого досвіду, формування індивідуальної картини світу та вибудови ієрархії життєвих цінностей. Як

підкреслюють науковці, система неперервної освіти, котра необхідна сучасному суспільству, спрацьовує лише у тому випадку, коли школа ще на ранніх етапах навчання задає людині вектор індивідуальної смислотворчості. У такий спосіб опановується шлях від екзистенційного вакууму до інтеграції нового досвіду шляхом зміни власної ідентичності.

Школа вводить дівчаток і хлопчиків в контекст сучасної культури (світової і національної), сприяє формуванню стратегії власного життя та індивідуальної смислотворчості, окреслює можливі способи вибору шляхів життєвого самовизначення. Тому з боку педагога потрібна клопітка і цілеспрямована щоденна робота по апробації та впровадженню дійсно нового змісту, форм і методів навчання, залученню новітніх педагогічних технологій, реальному осмисленню багатовимірних інноваційних перетворень.

Становленню адекватної ґендерної ідентичності сприятимуть різні напрямки роботи з дітьми: доповнення зон самореалізації дітей (заохочення до діяльності, що відповідає насамперед не статі, а інтересам підростаючої особистості: н-д, дівчат – до занять спортом, а хлопчиків – до самообслуговування); організація досвіду рівноправної співпраці хлопчиків та дівчаток у спільній діяльності; зняття традиційних культурних заборон на емоційне самовираження хлопчиків та їх заохочення до вираження почуттів; набуття дівчатками досвіду самозаохочення і підвищення самооцінки; створення умов для тренування ґендерної чутливості, емпатійного розуміння та розвитку ґендерної толерантності; розкриття потенціалу партнерських взаємин між юнаками та дівчатами; вивчення варіативності оволодіння статевою роллю репертуаром поведінки; активне залучення до виховання дітей батьків обох статей.

Справжню рівність прав та свобод можна здобути лише на основі визнання цінності кожної підростаючої особистості, створення стійких умов для саморозвитку інтелекту та індивідуальних якостей людини, всебічного розкриття її творчого потенціалу і творчих здібностей, формування активності та здатності до успішної адаптації, що дозволить у майбутньому забезпечити повноцінний внесок кожної жінки і кожного чоловіка в розвиток країни та визначити перспективи життєтворчості молодого покоління в розбудові демократичного суспільства в нашій державі. Будь-яке суспільство, яке проголошує себе демократичним, має забезпечувати надання

рівних можливостей та прав кожному зі своїх членів, має поважати гідність і чесноти, право на самовираження, самореалізацію та соціальне волевиявлення кожного громадянина.

Сучасна студентська молодь як нова генерація української нації на початку третього тисячоліття стала тією потужною силою, яка покликана сприяти процесам ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок, забезпечення рівноправності жінок і чоловіків у політичному, економічному, соціальному і культурному житті суспільства.

З огляду на це у 2002 році на вимогу часу для інтерактивного комплексного навчання волонтерів з числа студентів та магістрів при Центрі ґендерних студій Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка було створено Школу ґендерної рівності. Із 2009 року та по теперішній час вона є складовою Науково-дослідного центру з проблем ґендерної освіти та виховання учнівської і студентської молоді АПН України та ТНПУ ім. В.Гнатюка. Школа ґендерної рівності надає методичну допомогу з питань ґендерного виховання дітей різних вікових груп та студентської молоді, організовує та проводить навчальні тренінги, семінари для волонтерів, готує їх до роботи щодо пропагування егалітарних ґендерних орієнтирів серед однолітків, проводить круглі столи та брифінги з питань волонтерської діяльності.

Школа ґендерної рівності (ШГР) виконує наступні функції [5]:

1. Навчально-методичну: надання методичної допомоги з питань ґендерного виховання учнівської та студентської молоді; організація та проведення навчальних тренінгів і семінарів для волонтерів; теоретична та практична підготовка волонтерів до роботи щодо пропагування ідеї ґендерної рівності серед однолітків; проведення круглих столів та брифінгів з питань волонтерської діяльності.

2. Організаційну: планування заходів; організація підготовки та перепідготовки волонтерів; залучення викладачів та тренерів; налагодження творчих та ділових контактів з освітніми установами та громадськими організаціями.

3. Інформаційну: інформування ЗМІ та громадськості міста й області щодо пріоритету ґендерного підходу у різних сферах життєдіяльності молоді; організація рекламних кампаній; презентації міні-проектів.

4. Координаційну: координація взаємодії та співпраці Школи ґендерної рівності з усіма ґендерними студіями ЦГС ТНПУ імені

Володимира Гнатюка, іншими вищими навчальними закладами, із школами та громадськими організаціями, ґендерними бюро управління молоді та спорту, освіти і науки, соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, місцевою виконавчою владою, органами молодіжного самоврядування, із центрами ґендерних досліджень як на Україні, так і за її межами.

5. Контролюючу: контроль за своєчасністю, якістю та ефективністю реалізації програми навчання волонтерів у Школі ґендерної рівності.

6. Дослідницьку: експрес-дослідження волонтерами ґендерних установок у різних вікових групах населення та їх інтерпретація, контент-аналіз ґендерних настановлень у провідних жіночих та чоловічих часописах, дитячих часописах, шкільних підручниках тощо.

7. Аналітичну: аналіз ефективності реалізації програми діяльності Школи ґендерної рівності, розробка стратегічних планів.

Волонтерську програму ШГР офіційно представляють на університетському та управлінському рівнях. З працівників постійного персоналу (викладацького складу ЦГС) та від органів молодіжного самоврядування призначено координаторів для керування залученням волонтерів, їхнім навчанням та організацією їхньої роботи. Волонтери надають як прямі, так і опосередковані послуги, а працівники ЦГС можуть використовувати волонтерський потенціал у плануванні програмних заходів на рівні університету та інших навчальних закладів області, соціальних служб для молоді, органів місцевої та виконавчої влади тощо.

Змістове наповнення сконструйованої комплексної програми, за якою працює ШГР, інтерпретується нами як наслідок динамічної взаємодії і органічного зв'язку всіх її частин. Тренінгова програма "Формування ґендерної культури молоді" [4] включає такі блоки:

"Я – юнак, я – дівчина, я – особистість" для розширення сфери самосвідомості через актуалізацію самоспостереження, самопізнання, самоаналізу та саморозуміння, розвиток навичок саморегуляції, самоконтролю для набуття адекватної ґендерної ідентичності.

"Основи ґендерної культури" для ознайомлення із соціально-психологічними механізмами становлення особистості жінки і чоловіка як різних біологічних, але рівних в соціальному плані індивідів; знаходження спільного та відмінного у чоловічій та жіночій

психології, усвідомлення та переборення ґендерних стереотипів.

"Асертивність як оптимальна стратегія ґендерної поведінки" для вироблення навичок бути впевненою та незалежною особистістю, робити свідомий вибір, відстоювати свої права, не порушуючи прав інших.

"Основи сімейного щастя: ґендерний підхід" [2] для розуміння сутності егалітарних взаємин у побудові майбутнього шлюбу та сім'ї, що створює великі можливості для особистісного та родинного щастя.

Розроблена комплексна тренінгова програма ставить за мету сприяти формуванню у юнацтва неупередженого ставлення до можливостей та статусу людини незалежно від її статевої належності, орієнтувати молодь на партнерство статей в приватній та публічній сферах життєдіяльності. При цьому ми брали до уваги, що статевотипізовані традиційні моделі виховання є непродуктивними для розвитку особистості, мають однобічний вплив на формування професійних орієнтацій, вмінь та навичок і в кінцевому результаті призводять до нереалізованого потенціалу соціальних ролей у жінок та батьківських – у чоловіків.

ґендерний тренінг розглядається нами як спосіб прискорення психологічного розвитку та самореалізації особистості незалежно від статевої належності. Він передбачає для юнаків вправи на розвиток соціально-перцептивних навичок, саморозкриття, побудови емоційно-прихильних стосунків, а для дівчат – вправи на розвиток навичок ділового спілкування, компетентності, впевненості в собі.

Розробляючи тренінгові заняття на тему: "Я – юнак, Я – дівчина, Я – особистість", ми виходили з того, що в умовах сьогодення для рівноправного людського розвитку визріла гостра необхідність уникнення будь-яких проявів упередженості та дискримінації на підставі належності до певної статі. Спрямування особистісного розвитку юнаків та дівчат повинно іти шляхом збереження рівності в їхніх правах та можливостях. Доцільно заохочувати засвоювати все краще від обох статей. Незалежність, упевненість, турбота, чуйність, доброта та тактовність – цінні та корисні риси як для дівчат, так і для юнаків.

Вправи даного блоку сприяли усвідомленню учасниками своїх можливостей, здібностей, які роблять кожного з них унікальною і неповторною особистістю, сприяли усвідомленню учасниками своєї самоцінності як особистості незалежно від статевої належності, допомагали поглибити

часову перспективу і побачити ґендерні орієнтири, до яких потрібно прагнути.

У розробці тренінгових занять на тему "Основи ґендерної культури" засадничим виступило розуміння ґендерної культури як такої системи форм і способів організації суспільного життя, яка через певні норми і систему ґендерної організації формує ґендерні якості індивіда, розкриває в певному напрямку його здібності, нав'язує специфічні для чоловіків та жінок види діяльності та соціальні функції. Ґендерна культура детермінує соціальні очікування щодо поведінки чоловіка та жінки, стилю їхнього одягу, оволодіння професійними знаннями, регулює родинні та міжстатеві взаємини.

Зміст ґендерних образів сучасного чоловіка та сучасної жінки є важливою умовою для адекватного становлення ґендерної ідентичності юнацтва, що забезпечує успішну адаптацію до виконання майбутніх соціальних ролей. Такі вправи даного блоку, як "Валізи для жінки та чоловіка", "Добре бути жінкою/чоловіком", "Я і мої ґендерні ролі: вчора, сьогодні, завтра", "Ікніж – Іківолоч" розвивали навички виокремлення та аналізу тих позитивних якостей, які є необхідними для самодостатньої особистості, незалежно від того чи це є чоловік, чи жінка; сприяли усвідомленню власної ґендерної позиції у професійному та особистісному становленні; створювали умови для глибокого аналізу еталонів чоловічості та жіночності.

Аналізу ґендерних стереотипів та способів їх подолання були присвячені вправи: "Правда та міфи в оцінці чоловіків та жінок", "Боротьба зі стереотипами", "Ця дитина – хлопчик чи дівчинка?", "Від світу жінок та світу чоловіків до світу андрогінів", "Позич у жінки чи чоловіка", "Займи позицію", "Проективна техніка «Планета»", "Два світи в одному", "Ґендерна експертиза в дії", "Ґендерному паритету – бути!", які збагачували учасників знаннями про те, що таке ґендерні стереотипи та як вони впливають на світосприйняття; сприяли виявленню глибоких змістовно і емоційно насичених ґендерних стереотипів; показували доцільність переборювання стереотипів для ширшого розкриття особистісного потенціалу; сприяли подоланню стереотипів щодо "чоловічих" та "жіночих" інтересів, цінностей, уподобань; спонукали учасників до дослідницької активності при розробці оригінальної ґендерної концепції взаємин статей у суспільстві.

Окремим блоком ми представили тренінгові заняття на тему "Асертивність як оптимальна стратегія ґендерної поведінки"

[3]. За цього ми керувались переконаннями, що асертивний підхід до життя є оптимальним для чоловіків та жінок у контексті взаємовідносин з оточуючими. Асертивність є водночас і внутрішньою впевненістю у собі, і особливою тактикою прийнятної поведінки в рамках міжособистісного спілкування. Асертивна людина – це людина, яка може чітко і спокійно висловити свої думки, не змінюючи позиції, якщо хтось з ними не погоджується; це "доросла" людина, яка може адекватно поводитись з іншими, не використовуючи дитячо-залежної чи агресивної поведінки. Бути асертивним не означає досягати свого в будь-який спосіб. При наявності близьких відносин важливо, щоб були задоволені обидві сторони. А цього можна досягнути лише в тому випадку, коли особистість, незалежно від статевої належності, навчиться рахуватися з потребами інших, обираючи компроміс спільною перемогою. Набуття навичок асертивної поведінки передбачає ріст самосвідомості: вміння знати, любити і розуміти своє істинне "Я", навчитися робити свідомий вибір.

Розробляючи заняття тренінгового блоку "Основи сімейного щастя: ґендерний підхід", ми керувались тим, що створюючи сім'ю, більшість людей мріють про демократичний, рівноправний союз, де права одного не ущемлять, не порушать прав іншого, де відповідальність взаємна, обов'язки справедливо розподіляються, а сімейні ролі є взаємозамінними. Чоловік і жінка мають створити гармонійний союз рівноправних громадян, в якому обов'язково провідну роль лідера у різних ситуаціях буде відігравати в одних випадках чоловік, в інших – дружина, залежно від того, у кого це краще виходить.

Сімейний колектив засновується на рівноправності своїх членів. У сучасних міцних, люблячих, добрих сім'ях главою стають залежно від розподілу сфери прийняття рішення. На плечі сучасної сім'ї при обопільній відповідальності дружини та чоловіка лягає тягар відповідальності за благополуччя, мир і лад у домі. Батьківська сім'я має бути взірцем рівності статей, взірцем виконання взаємозамінних ролей, оскільки саме поведінка батьків є найпершою моделлю, з якою ідентифікуються хлопчики та дівчатка. Тому вправи "Скульптура сім'ї", "Заблоковані функції", "З якої казки", "Світ мам і татусів", "Один день життя сім'ї", "Щаслива сім'я: алгоритм побудови", "Я – майбутній батько, я – майбутня мати", "Сім'я партнерська і домінаторна" ставлять за мету запобігти порушенню ґендерного паритету у

вихованні майбутніх власних дітей, розширити сферу самореалізації сьогоднішніх юнаків у виконанні майбутньої батьківської ролі, довести вагомість ролей як дружини, так і чоловіка у вихованні дитини та функціонуванні сім'ї [2].

Тренінгова програма пройшла апробацію у групах студентів вузів, сирітської молоді Тернопільщини, практичних психологів, соціальних працівників, керівників освітнього процесу обласного рівня, у групах обласних молодіжних громадських організацій.

Досвід Школи ґендерної рівності свідчить, що застосування саме інноваційних методів у тренінгових програмах (робота у фокус-групах, евристична бесіда, мозковий штурм, наратив, дискусія, сюжетно-рольова гра, інтерактив) дало можливість волонтерам показати зв'язок між ґендерними характеристиками і психологічним функціонуванням людини в сім'ї та суспільстві, сприяло формуванню у майбутніх педагогів ґендерної чутливості і толерантного мислення та виробленню нових, власних цінностей для успішного професійного та ґендерного самовизначення. Втілені у діяльність Школи ґендерної рівності ідеї є підтвердженням можливостей їх реалізації в умовах нашого суспільства, готовності внесення кардинальних змін у навчально-виховний процес вищих навчальних закладів при активній участі студентства.

Становлення ґендерної ідентичності, професійної самосвідомості, морально-духовної зрілості майбутніх учителів,

формування їх ґендерної культури і ґендерних компетенцій, рефлексивне і проєктуєчне ставлення до самоосвіти – це основні орієнтири нової стратегії підготовки студентів педагогічного вузу в контексті впровадження ґендерної компоненти в національну освітню систему. Сучасний молодий учитель, невпинно долаючи усталені ґендерні стереотипи в освіті, відшукуючи нові ідеї задля створення школи самореалізації, школи життєтворчості, полікультурного виховання, сприятиме утвердженню проєктивної, особистісно зорієнтованої педагогіки, де дитина, незалежно від її статевої належності, є головним пріоритетом і цінністю, суб'єктом культури і життя.

Література:

1. Бех І.Д. Виховання особистості: Підручник. – К.: Либідь, 2008. – 848 с.
2. Говорун Т.В., Кравець В.П., Кікінежді О.М., Кізь О.Б. Ґендерні аспекти усвідомленого батьківства Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 144 с.
3. Кікінежді О.М., Кізь О.Б. Особливості ґендерної соціалізації депривованого юнацтва: Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 176 с.
4. Кікінежді О.М., Кізь О.Б. Формування ґендерної культури молоді: науково-методичні матеріали до тренінгової програми. Навчальний посібник. Вид. 2-ге, перероблене і доповнене. – Тернопіль: ТНПУ ім.В.Гнатюка, 2009. – 180 с.
5. Технологізація волонтерської роботи в сучасних умовах / За ред. проф. А.Й.Капської. – К., 2001. – 140 с

Оксана Кікінежді

Ґендер у освітній парадигмі вищої школи: досвід та перспективи

У статті аналізується досвід функціонування Ґендерного центру НАПН України та Тернопільського національного педагогічного університету. Окреслені перспективи інтегрування ґендеру у вищу школу, шляхи формування ґендерної чутливості у майбутніх педагогів.

The article deals with the analysis of the experience of Gender center NAPN of Ukraine and Ternopil National Pedagogical University Functioning. The perspectives of gender integration to higher educational establishment, the ways of gender sensitivity formation of the future teachers are described.

Проблема створення в Україні суспільства ґендерної рівності сьгодні є актуальною, про що свідчить ціла низка

документів міжнародного і національного значення (Стаття 24 Конституції України, Закон України „Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків” (5. 09. 2005), Державна Програма з утвердження ґендерної рівності в українському суспільстві до 2010 року, виконання Україною як країною-учасницею ООН зобов'язань Декларації Тисячоліття щодо досягнення рівності прав жінок та чоловіків та ін.). Проте існуюча нормативно-правова база України спрямована на створення реальної рівності між жінками і чоловіками не забезпечує належного рівня фактичної рівності. Чисельні дослідження свідчать про існування ґендерної дискримінації в усіх сферах життєдіяльності українського суспільства. У доповіді ООН з людського